

Asia: VN/1082/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi hyvinvointialueesta annetun lain ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla annetun lain 2 ja 17 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Ennakollisen talouden ohjauksen menettely

Sinällään on hyvä, että yleisenä tahtotilana on lisätä julkista valtakunnantason tilannekuva hyvinvointialuetaloudesta. Esitetyllä lainkohdalla on tarkoitus tuoda uusi hyvinvointialuetta ohjaava ohjeistuksen taso, joka ei ole oikeudellisesti sitova. Tästä huolimatta neuvottelu ja sen käynnistäminen on jätetty prosessuaalisesti esitetyssä lainkohdassa varsin avoimeksi, eikä lainkohdassa ole esimerkiksi tuotu esille missä määrin hyvinvointialuetta tullaan kuulemaan neuvottelujen aikana tai sitä käynnistettäessä. Neuvottelujen soveltamisala on ulotettu varsin laajalle, eikä esitetystä ilmene, että sitä olisi pyrittykään rajaamaan riittävyys- tai tarkoituksenmukaisuus edellä. Neuvottelujen käynnistämisen ehdot eivät ilmennä tahtotilaa käyttää sitä poikkeusmenettelynä, vaan

hyvinvointialueiden nykyiseen talouden tilannekuvaan heijastettuna varaavat valtiovarainministeriölle oikeuden käynnistää neuvottelut matalalla kynnyksellä. Esitetty lainkohta ei sellaisenaan huomioi riittävästi hyvinvointialueen asemaa itsehallinnollisena alueena.

Kaikkiaan Vantaan ja Keravan hyvinvointialue pitääkin ehdotettua 13 b §:n sisältöä ongelmallisena ja esittää pohdittavaksi, onko valittu lakiehdotus perusteltu toteutusmalli tähän. Hyvinvointialue esittää tarkasteltavaksi, riittäisivätkö nykyiset tai vaihtoehtoisesti vuoropuhelua tosiasiallisesti lisäävät sääntelyn keinot tavoitetilan saavuttamiseen. Valtiovarainministeriön ja hyvinvointialueiden väliseen yhteistyöhön on jo nykyisin lukuisia foorumeita ja jo nykyiset hyvinvointialueen taloudellisen ohjauksen mekanismit ovat hyvinvointialueen näkökulmasta riittäviä. Epäselväksi jää, mitä lisäarvoa ehdotettu prosessi tuottaisi ja miten ehdotuksessa olevat toimenpidesuositukset eroaisivat nykyiseen lainsäädäntöön kirjatusta hyvinvointialueneuvottelujen kokonaisuudesta. Lisäksi Vantaan ja Keravan hyvinvointialue kiinnittää huomiota siihen, että nyt lausunnoilla olevan ehdotuksen 13 b §:n kirjaukset ovat osin ristikkäiset hyvinvointialueiden arviointimenettelyn kriteerien kanssa.

Uudenmaan erillisratkaisun osalta on hyvä, että esitetyissä kirjauksissa on huomioitu, että HUS-yhtymän neuvottelumenettelyyn osallistuvat myös Uudenmaan hyvinvointialueet ja Helsingin kaupunki. Uudenmaan erillisratkaisun näkökulmasta voisi olla perusteltua pohtia myös sitä, tuleeko HUS-yhtymän talous ottaa neuvotteluiden kohteeksi myös niissä tapauksissa, joissa ennakkollinen talouden ohjauksen menettely kohdentuisi johonkin Uudenmaan hyvinvointialueista.

Arviointimenettely

Ehdotetussa 123 §:ssä hyvinvointialueen talouteen liittyvät arviointimenettelyn edellytykset on kuvattu, että jatkossa hyvinvointialueelle myönnetty lisärahoitus tai hyvinvointialuelain 15.2 §:n lainanottovaltuus mahdollistaisi hyvinvointialueen arviointimenettelyn käynnistämisen. Muutosta on perusteltu sillä, että muutoksen tarkoituksena olisi yhtenäistää lisärahoituksen ja lainanottovaltuuden antamista koskevat arviointimenettelyn käynnistämisen edellytykset sekä mahdollistaa nopeampi puuttuminen hyvinvointialueen vaikeuksiin ja turvata siten peruspalvelujen toteutuminen. Perusteluissa ei ole tuotu esille, että nykyinen lainsäädäntö olisi sellaisenaan koettu riittämättömäksi. Vantaan ja Keravan hyvinvointialue katsookin, että arviointimenettelystä sekä muista valtionhallinnon puuttumismekanismeista voimassa oleva lainsäädäntö antavat jo nykyisellään riittävät mahdollisuudet hyvinvointialueen valvomiseen ja sen toimintaan vaikuttamiseen.

Lainanottovaltuus

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella ei ole huomautettavaa muutokseen, esitetyt muutokset ovat luonteeltaan teknisiä ja siten sellaisenaan kannatettavia.

Muut huomiot

Kaikkiaan Vantaan ja Keravan hyvinvointialue pitää ehdotettua 13 b §:n sisältöä ongelmallisena ja esittää, että sen kohdalla valtiovarainministeriö ottaisi tarkasteltavaksi vaihtoehtoiset sääntelyn keinot, jotka tosiasiallisesti lisäävät vuoropuhelua hyvinvointialueen kanssa. Ennakollisen talouden ohjauksen menettelyn ja arviointimenettelyn osalta esitettäväksi säädetyt vaikuttavat hyvinvointialueen näkökulmasta tiukentavan valvontaa ja puuttumismekanismeja ennakkollisesti ja "varmuuden vuoksi" sen sijaan, että muutosesitysten perusteluissa olisi tuotu esille esimerkiksi nykyisen lainsäädännön tosiasiallista riittämättömyyttä. Hyvinvointialueen näkökulmasta esitetyt mallit eivät ole ensi sijassa itsehallintoa tukevia ja siten perusoikeusmyönteisiä muutosehdotuksia. Muilta osin hyvinvointialue pitää ehdotettuja muutoksia kannatettavana.

Laurikkala Jenna
Vantaan ja Keravan hyvinvointialue